

Unitárius világtalálkozó

A kétnapos eső (csütörtökön és pénteken) nem sok jót ígért szombatra, a nyolcadik Egyetemes Unitárius Találkozóra. De mondhatni a Jóisten is a több mint hétszázfőnyi hívó sereg mellett volt. Kitűnő, csodálatos időben tartották meg az idén a Székelyudvarhely melletti Szejkefürdőn a találkozót. Az összejövetel 1999 óta az egyistenhívők egyik legjelentősebb rendezvénye. A legkisebb lélekszámú magyar történelmi egyház találkozásán jelen voltak a magyarországi és az amerikai unitárius egyházközösségek képviselői is. Az esemény harangszóval, a homoródalmási fűvőzenekar kíséretében felvonuló lovas bandérium ünnepi menetével kezdődött.

„Ez a föld Orbán Balázs földje. Szejkefürdő az unitáriusok legnagyobb szabadtéri temploma. Orbán Balázs mondta, az én szentjeim azok, akik elháltak a szabadság hirdetésében, a nép jogainak védelmében. A legnagyobb székely szelleme itt van közöttünk, velünk, és arra buzdít, hogy egyházunkért, népünkért, a haladásért, az életért vállaljuk az áldozatot, és a szolgálatot” – emelte ki beszédében Kedei Mózes unitárius esperes, aki köszöntötte a határon innen és túlról érkezett híveket és vendégeket. A rendezvényen többek között jelen volt dr. Szabó Árpád püspök, főtisztelendő Rázmán Csaba, a Magyarországi Unitárius Egyház püspöke, David Keys, az Amerikai Egyesült Államok Unitárius Univerzalista Szövetsége részéről, Szász Jenő udvarhelyi polgármester. Az ünnepi istentiszteleten Lőrinczi Lajos csehétfalvi unitárius lelkész mondott egyházi beszédet, hangsúlyozva: „Számunkra szent ez a hely, mert erőt adó itt Istennek, a mi egy igaz Istenünknek jelenléte, a hasonló gondolkodású, hitű embertársainak a közössége, Orbán Baláznak a szellemisége. Azért jöttünk ma ide, mert szívünket megdobogtatta, szívünkben visszhangra talált a sámueli felhívás, ahogy a néphez szól: – Szenteljétek meg magatokat és jöjjetek az áldozatra”. Dr. Szabó Árpád püspök beszédében elmondta, hogy minden évben megemlékeznek Szejkefürdőn az unitárius nagyokra. A múlt évben a nagy székelyre, Orbán Ba-

lázra emlékeztek, a földjén, a szellemi öröksége talaján minden évben összegyűlnek a hívők. Az idén a magyar művelődés, de az egyetemes zenekultúra is Bartók Béla-emlékévet ünnepel. Ebben természetesen az unitárius

egyház méltó módon részt vesz, mert a huszadik század egyik legnagyobb zeneszerzője volt Bartók. A továbbiakban köszöntők hangzottak el Rázmán Csaba anyaországi unitárius püspök, valamint David Keys részéről. Majd átadták öt településnek (Kőhalom, Abásfalva, Firtosváralja, Oklánd, Siménfalva) zászlóit, melyet dr. Szabó Árpád

nyújtott át a települések képviselőinek. Kulturális műsor keretében népdalokat adott elő Sorbán Enikő (Homoródalmás), Aszalós Ilona (Harangláb), és Gagyfi Attila (Fiatfalva). Szavalt Csécs Márton (Szabéd), és Ferencz Boglárka (Sepsiszentgyörgy). Fellépett a szentgericei Tiboldi Néptáncgyűttes. A műsor végén Sorbán Enikő megzenésített verset énekelt. A résztvevők körmenetet alakítottak, és kivonultak a legnagyobb székely, Orbán Balázs síremlékéhez. A sírnál koszorúzásra került sor, melyet Nagy Ferenc nyugalmazott segesvári lelkész, költő két verse zárt.

Fekete B. Zoltán

A Szejkén elhangzott beszédek közül kettőt az alábbiakban közlünk

Text: 2Kor 6, 4. 9-10; Tim 1,7

Nemrégiben elhatároztuk, hogy a Szejke-fürdői találkozónkon mindig megemlékezünk valakiről unitárius nagyjaink közül, hogy értéket teremtő életük, alkotásaik, lelkesítésük, és erőforrás legyen a mai nemzedéknek egy jobb és teljesebb élet megélésére. A múlt évben Orbán Balázsra emlékeztünk, akinek a földjén, de sokkal inkább szellemi öröksége talaján minden évben összegyűlünk. A mostani esztendőt a magyar művelődés, de az egyetemes zenekultúra is, Bartók Béla-emlékévként ünnepli. Ebben természetesen az unitárius egyház is méltó módon részt vesz, mert a 20. század egyik legnagyobb zeneszerzője a mi unitárius vallásunkat választotta saját hiteként, s gyermekeit is ebben a lelki-ségben kívánta felnevelni. Kolozsváron éppen születésnapján, ünnepi istentisztelet és program keretében, adóztunk emlékének. Ugyancsak ez az év az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc 50. évfordulója. Októberben Kolozsvárt és Nagyajtán fogunk emlékezni, és a mi unitárius mártírjaink előtt egy önálló kötettel róni le kegyeletünket és elismerésünket.

Ezért most másvalakiről szeretnék megemlékezni: 435-ik évfordulója van az idén János Zsigmond fejedelem halálának. Róla kell megemlékeznünk, nemcsak az unitáriusok kegyeletével, hanem a pártatlan történetírás tárgyilagosságával. Mert János Zsigmond nagyon divatba jött az utóbbi másfél évtizedben, különösen úgy pünkösdi táján, minden évben. Úgy beszélnek róla, mint az erőszakos hittérítés megtestesítőjéről, a kereszténység nagy ellenségéről. De vajon mindig így vélekedtek az országot alapító fejedelemről?

Borsos Sebestyén, a 16-ik századi krónikás így emlékezik János Zsigmondra: „Ez istenfélő és tökéletes, igaz keresztény fejedelem volt, kinél drágalátosabb királya nem volt a keresztényeknek, ki az Isten igéjének ilyen tudakozója lett volna. Ez a tanítóknak nemhogy rontója lett volna, de inkább nagy oltalmára volt.”

Az ezt követő századok történet- és emlékirói nem tudták megbocsátani János Zsigmondnak, hogy unitáriussá lett s ez rányomta bélyegét életműve és személye értékelésére. De azt az alkotmányos rendet, amelyet ő megalkotott, nevezetesen a vallás- és lelkiismereti szabadság törvényét és a négy bevett vallás rendszerét mindenik utóda tiszteletben tartotta, mert ez biztosította Erdély belső békéjét és jólétét. A 18. század azonban olyan változásokat hozott, amely a függetlenségét veszített Erdély politikai és vallási életét a Habsburg-birodalmi érdekek érvényesülésének rendelte alá. Az egyenlő jogokon alapuló bevett vallások rendszerét felváltotta a kedvezményezett, sőt az egyedüli, kiváltságjogokat élvező egyház egyeduralma, amelyet legjobban az ellenreformáció térhódítása igazolt, erőszakos templomfoglalások kíséretében. A felvilágosodás hatására végül is a század végére megszületett II. József Türelmi rendelete, amely bizonyos tekintetben helyreállította a vallások egyenlőségének a rendszerét, s

megkezdődhetett a protestáns, köztük az unitárius, egyházak külső megerősödése. Ebben az időszakban született meg, terjedt el és élte a maga életét különböző intenzitással, hol elhalványulva, hol erőteljesebb felhangon, az a mítosz, amelyik János Zsigmondot erőszakos, a még akkor létre sem jött unitárius egyház és vallás hittérítőjeként, 1567 pünkösdi szombatján, a kereszténység ellen hadsereggel támadó uralkodónak állítja be. Ez a világra szóló győzelem hozta létre aztán a csíksomlyói búcsút, mert a mítosz szerint a hitükért hősiiesen küzdöket s az értük imádkozókat maga Szűz Mária segítette. Ebben a szép és lelkesítő történetben csak az a különös, hogy az azt elbeszélő későbbi szerzők egy olyan műre hivatkoznak, amelynek egy katolikus főúr a szerzője, de amelyet soha senki se látott, és azóta sem sikerült megtalálni. Az erdélyi és magyar történetírás az 1780-as évek előtti időben egyáltalán nem tud semmit erről a történetről.

Ez a megszentelt hely és találkozó nem alkalmas arra, hogy részletekbe bocsátkozzunk, ezért most csak egy fontos dolgot szeretnék megemlíteni. János Zsigmond súlyos betegségében 1567 kora nyarán elkészítette végrendeletét. Az év július 23-ára Fehérvárra összehívta az országgyűlést, ahol királyi előterjesztésében előadta, hogy betegeskedése inti az ország sorsáról gondoskodni. Felszólítja rendeket, hogy kerüljék a meghasonlást, szakadást, amely romlásukat vonná maga után.

A végrendelet bevezetőjében hangsúlyozza, hogy „az ő országa a keresztény közösség része, és hogy soha keresztények ellen fegyvert nem fogott, csak kényszerűségből és a szükségtől hajtva védte magát és országát. Minden erejével arra törekedett, hogy előmozdítsa a kereszténység ügyét.”

Úgy hiszem mindenki előtt világos, aki halló fülekkel és értő szívvel figyelt, hogy egy súlyosan beteg és végrendeletét író fiatal uralkodót abban az időben nem a csíki katolikusok megtérítése foglalkoztatta és nem vezetethetett hadat ellenük. Egyébként végrendelete változatlan maradt és 1571-ben bekövetkezett halála után az országgyűlésben utóda, a katolikus Báthory István is hitelesítette azt.

folytatása a 12. oldalon

Dr. Szabó Árpád, püspök

A Szejkén elhangzott beszédek...

folytatás a 11. oldalról

Orbán Balázs *A Székelyföld leírása* című művében már a 19. század végén megpróbált igazságot szolgáltatni, amikor ezeket írta:

„János Zsigmond irányában igazságtalan a történelem, ... pedig ő oly magas piedesztálján áll a történelemnek, hogy onnan őt semmiféle kenetteljes gyűlölködéssel lerántani nem lehet, mert ő kétségtelenül egyike volt nemcsak Erdély legkiválóbb fejedelmeinek, hanem egyéni tulajdonai s ritka műveltsége által korának uralkodói közül egy fejjel magaslik ki.

...János Zsigmond, mint hadvezér, mint államférfi, mint a nemzeti erő és műveltség fejlesztője, mint az alkotmányos szabadság alapvetője és biztosítója, egyaránt nagy volt, s kegyeletes emléket kell, hogy keltsen minden igaz magyar szívében, mert e drága adományokat ő nagy erőfeszítéssel és bámulatosan kitartó következetességgel vívta ki s biztosította a jövőt. Pedig uralmának korszaka igen nehéz és válságos volt, az egész ország a politikai és vallási átalakulások lázában szenvedett. Hogy a szenvedélyek vulkánja ki nem tört, hogy ez országrész a politikai és vallási háborúk iszonyait kikerülte, hogy itt Szent Bertalan-éjek, szicíliai vecsernyék, eperjesi vérpadok helyett e forrongásból a teljes vallásszabadság mennyei pálmája hajtott ki: azt egyenesen a János Zsigmond nagy uralkodói tulajdonainak írhatjuk javára. Ő a tudománynak, a magyar műveltségnek nemcsak kiváló támogatója, de kultiválója is volt. Ő maga is részt vett az e korban dívott tudományos és hitvitákban, a magyar nyelvet a politikai és vallási élet minden terén ápolta, az országgyűlések magyarul tanácskoztak, magyar törvényeket alkottak. A templomok mellett mindenütt az ő kegyadományából táplált iskolák keletkeztek, a teljes sajtószabadságot legelőbb ő honosította meg nemcsak Erdélyben, hanem Európa minden más országát megelőzte ebben is, úgy, mint a vallásszabadság törvénybe iktatásában.”

Az elmondottak célja nem az volt, hogy János Zsigmondnak elégtételt szolgáltatassunk. Mindezt megtette ő maga, amikor megmentette és századokra életképessé tette a magyar nemzeti királyság eszméjét, s a világon elsőként biztosította a vallás- és lelkiismeret-szabadságot s ezzel önmagát és Erdélyt világtörténelmi jelentőségre emelte.

Ezzel szemben viszont arra szeretnénk felhívni elsősorban a hazai, de a Kárpát-medencei történelmi testvéregyházak figyelmét, hogy amikor a magunk szent dolgait erősíteni, vagy elmélyíteni akarjuk, ne úgy tegyük, hogy ezáltal mások történelmi örökségének és hitének értékét lekicsinyítsük, vagy éppen a köztudat előtt kárhoztassuk. Ez azért is fontos, mert a csíksomlyói búcsú 1989 előtt a magyar nemzeti összetartozás legnagyobb alkalmává nőtte ki magát, amelyen a mi unitárius híveink is rendszeresen részt vettek, hiszen ők is a magyar nemzethez tartozóknak tudták magukat és joggal. Akkor senki sem emlegette János Zsigmondot, most pedig, amikor nem a kommunista törvények szigora az uralkodó, hanem a demokrácia szabadsága érvényesül, el lehet mind-

azt felejtetni, s olyan eredetmítoszt harsogni világgá minden évben az elektronikus és írott média asszisztenciájával, amelyik bántja egy törvényesen elismert, ugyanazon jogokkal bíró egyház hitét és önérzetét.

Úgy hiszem, végre meg kellene értenünk, hogy nem a hitviták korát éljük, amikor egymásnak feszültek nemcsak a vélemények, de az indulatok is. Ma, a huszonegyedik század elején a párbeszédre van szükség, amikor a másság megértésén és elfogadásán keresztül, azt keressük, ami összeköti, amit közös értéként mindannyian magunkénak vallunk. Fel kell ismernünk, hogy a szabadság a felelősen megélt szeretet drága lehetősége, mert erre hívott el minket Jézus, amikor a tanítványság ismertető jegyét így határozta meg: „Új parancsolatot adok nektek, hogy szeressétek egymást: ahogyan én szerettelek titeket, ti is úgy szeressétek egymást! Arról fogja megtudni mindenki, hogy az én tanítványaim vagytok, ha szeretitek egymást.” (Jn 13,35).

A legnagyobb tisztelettel és szeretettel üdvözlöm a hagyományos Szejkei-találkozó minden résztvevőjét, azon örömkifejezéssel, hogy a tegnap és ma két nagy élményben volt részem. Az első tegnap az Udvarhelyi Művelődési házban ért, mégpedig a Pécsi L. Dániel jelképtervező kiállításán, amikor Bartók Béla nyomában elindulhattunk a címerek és zászlók tömkelegében, hogy végre elérkezhessünk Énlakára, Firtosváraljára, Homoródkeményfalvára, Abásfalvára, Oklándra, Kóhalomba és Siménfalvára, ahol az unitárius egyházközösségek saját jelképükkel és saját zászlójukkal büszkélkedhetnek. Remélem, hogy nemsokára mind a 117 egyházközösség meglengetheti zászlaját és címerén ott díszelget a történelmi múlt.

A második élmény pár perccel ezelőtt ért, amikor dr. Szabó Árpád püspök úr összefoglalva Unitárius Egyházunk történelmét, végre nagy nyilvánosság előtt is kimondta a történelmi igazságot a csíksomlyói búcsúval kapcsolatban, mellyel szemben a történelmi igazságtalanság évek óta félrevezeti a magyarországi és az elcsatolt részek keresztény és nem keresztény lakosságát!

Megrendítően szép és felejthetetlen pillanat előttetek megszólalnom. Lelkész vagyok, sok-sok beszéd van mögöttem, s most mégis elszorult szívvel, elakadó lélegzettel állok itt, amikor először e történelmi helyen, a természet templomában szólók hozzátok. A Magyarországi Unitárius Egyház Elnöksége főgondnoki privilégiummá tette a sejkői megszólalást, de mivel Elekes Botond főgondnok úr akadályoztatva van, így engem ért a megtiszteltetés, hogy előttetek szólhatok.

Mindenekelőtt engedtessek meg nekem, hogy a Magyarországi Unitárius Egyház Elnöksége, továbbá Elekes Botond főgondnok nevében is a legnagyobb tisztelettel és szeretettel köszöntsem az Erdélyi Unitárius Egyház püspökét, dr. Szabó Árpádot, főjegyzőjét, főgondnokait, közügyigazgatóját és az Elnökség minden egyes tagját. Üdvözlöm továbbá a szervező bizottságot, nagytiszteletű Kedei Mózes esperes urat és

munkatársait, azokat a világiakat, akik mindent megtettek annak érdekében, hogy e találkozó felemelkedjen az előzőek szintjére. Üdvözlöm a találkozón megjelent tisztelt lelkészeket és családjaikat, üdvözlöm Szász Jenő polgármester urat, mint Udvarhely város vezetőjét, a megjelent egyházi méltóságokat, az RMDSZ-ben vezető tisztséget betöltő és jelenlevő képviselőket, szenátorokat, továbbá mindenkit, aki közelből és távolból eljött megtisztelni jelen találkozózat.

Én őszintén szeretnék beszélni, olyan őszintén, ahogy talán életemben még nem beszéltem, olyan őszintén, mint ahogy a füvek és a fák, a hegyek és a madarak beszélnek, akik közé oly nagyon kíváncsoztam az Erdélyből való eltávolságom után eltelt tizenegy évben.

Pontosan egy évvel ezelőtt, amikor ti itt önfeledten örvendtetek az egymással való találkozásnak, én kényszeredetten utaztam Budapestre azzal a lehangoló orvosi jóslattal, hogy még pár hónapom van az életemből. Hála drága jó Istenemnek és belé vetett hitemnek, nem így lett, erre a legjobb bizonyíték, hogy ma itt lehetek veletek.

Én azt, hogy itt állok és élek, olyan nagyon nagy ajándéknak érzem, amit nem fogadhatok el viszonzás nélkül, s amikor most veletek beszélgetek, úgy érzem, nem teszek egyebet, mint törlesztek – törlesztem az adósságom, amivel tartozom annak a Valakinek, akit én alázattal Gondviselő Istenemnek nevezek, és aki az életemmel újból megajándékozott.

Ezért hát örömmel jöttem közétek, mondhatnám így is, hogy haza, és ráadásul nem jöttem üres kézzel, mert hoztam valamit a pesti körengetegből, a bűnös városból. Hazahoztam a hitemet, mint egy nagy, jó szagú meleg kenyéret, amit most szeretnék szétosztani köztetek. Hazahoztam a hitemet, hogy érdemes élni, hogy érdemes családban, még hozzá nagy családban élni, olyanban, melyben az emberek egy nyelven beszélnek, és egy nyelven imádkoznak.

Elhoztam a meggyőződésemet, hogy van egy törvény, ami így szól: semmi, ami történik veled, benned vagy körülötted, nem véletlen; hanem minden tetteid és gondolatod előidézője te és csakis te vagy; vagyis minden, még életed is attól függ, hogy milyen erős hittel próbálsz azt megélni.

Ahol a hit erősödik, ott erősödik az egyén, a közösség, az egyház.

Elhoztam a legnagyobb törvényt, a törvények királyát a Szeretetet, ami mindennek a megoldása, célja és értelme – ami itt lakik bennem, benned, mindnyájunkban, a füvekben és a fákban, a virágok illatában a kavicsokban és a hegyekben, a csillagokban, a zümmögő méhekben, a búzádra hulló esőben és a gyermekedre hulló könnyekben, az igazi dalban, az igazi csókban, mindenben, ami van, amit látsz és amit csak sejtessz, mindenben a szeretet él – mert a szeretet az maga Isten.

Szegény – mondjátok most rám –, milyen naiv és megszállott a hitével. És látom azt, aki fenyegetően dünyög magában: – Istent mer emlegetni nekem, nekem, aki annyi szörnyű kínon és megaláztatáson mentem át? Hát hol van az az Isten, aki eltúrta ezt a pokoli sok szenvedést, vagy halált? De látom azt a néhány kifényesedő szemet és kisimuló arcot is,

akik a saját lelkük halkán éneklő hangját hallják visszhangozni, amikor elsóhajtom a szót: Isten. És mindez nem más, mint egy igazi jel!

Mosolyogsz testvérem? Nem hiszel a jeleknek? Kár, nagy kár, mert már csak a Jelek és Csodák vezethetnek ki bennünket abból a sötét és félelmetes rengetegből, ahová az emberi értelem bevezetett s otffeledtett minket, ahova december 5-e süllyesztette nemzetünket.

S most te figyelj, te, aki már nem érzed jól magad a világban, aki nyugtalan vagy, ingerült, rosszkedvű, mert állandóan hiányzik valami. Te, aki Istent keresed, de Tamás-lelked jelt kíván, és csodát követel ahhoz, hogy hinni tudjon. Te – aki én is voltam valaha – figyelj ide! Tudod-e, mi a csoda?

A Csoda az, hogy élünk, hogy élsz! Nézz magadba és halalkan, csendesesen mondd ki a szót: Köszönöm. – S a pillanatban, mikor ezt kimondtad, megtelsz hittel, megtelsz örömmel, megtelsz hálával, megtelsz erővel, megtelsz szeretettel: betelsz az Istennel. Ezért jöttem ide, hogy ez beteljesüljön!

És még azért, hogy a ma megtörtént kézfogásokban ne csupán tenyerünk melegsége legyen, hanem legyen benne szívünknek dobbanása is, amiből megtudhatjuk, hogy a szeretetet adni is kell, hogy kapjunk bőven belőle. Igen, adni kell mindent, mindent odaadni. Munkát, erőt, életet. Pénzt, ruhát és kenyeret. Könnyet, mosolyt, simogatást. Jó szándékot, jó akarást, imádságot, egészséget. Melegséget, élő hitet. Egységet éltető hitet, minden egyházközségeket alapítani akaró álpróféták és prédikátorok erőlködése ellenére, akik az unitárius egységet meg akarják bontani. Szeretettel mindent adni és érte semmit sem kívánni. Így kell élni. De főleg hálatelt és imádságos érzéssel, amit mindenkinek szívéből kívánok egy testvéri találkozás reményében!

Rázmány Csaba püspök

